

ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

ДІНТАНУ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТТАНУ КАФЕДРАСЫ

ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ ТАРИХЫ

ПӘНІ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҮСҚАУЛЫҚ

Жұмыс оқу жоспары бойынша пәннің кілті: **ІКК2211**

Күзгі (5) семестр, 2020-2021 оқу жылы, 3 курс. 5В 020400 – Мәдениеттану

Көктемгі (3) семестр, 2020-2021 оқу жылы, 2 курс.

Қ-б. 6В 031020 – Мәдениеттану ;

р-о 6В 031020 – Культурология

Пәннің коды	Пәннің атауы	Тип	Аптадағы сағаттар			Кредит саны	СООЖ
			Дәріс	Практ	Лаб		
ІКК 2211	Қазақ мәдениетінің тарихы	ЖК	30	15	-	3	6
Дәріскер	Философия ғылымдарының докторы, мәдениеттану профессоры Ғабитов Тұрсын Хафизұлы		Офис сағаттар		Кесте бойынша		
e-mail	E-mail: tursungabitov@mail.ru						
Телефон	Телефон: 8 708 110 2965		Аудитория		403		

Құрастырған: Ғабитов Т.Х.

Алматы, 2020

Кафедра мәжілісінде қарастырылып, мақұлданды:

Хаттама № 41 ; 16. 06. 2020

Кафедра меңгерушісі

А.Д. Құрманалиева

.Дәріс оқушы

Т.Х. Ғабитов

«ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ ТАРИХЫ» ПӘНІ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

Кіріспе

Қорытынды эссе-емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары силлабусқа сәйкес келтіріледі және дәріс, семинар мен өзіндік жұмыс тақырыптарын қамтиды. Қажеті бар жағдайда аталған нысандарды қарауға болады. Қорытынды емтихан эссе түрінде қабылданады Қорытынды емтиханға шығарылатын оқу тақырыптары силлабусқа сәйкес келтіріледі және дәріс, семинар мен өзіндік жұмыс тақырыптарын қамтиды. Қажеті бар жағдайда аталған нысандарды қарауға болады. Эссенің орындалатын тақырыптары «Универ» жүйесіне алдын ала жүктеледі. Емтиханның мақсаты: бакалавриатта алған білімдерін, дағдыларын толықтыру мақсатында және бакалавриат бағдарламасында нақты білімдерін нақтылау үшін арналған бағдарлама болып табылады. Бағдарлама студенттерге негізгі фундаментальді оқу жоспарына және мәдениеттанудың типтік бағдарламасына сәйкес келеді.

Эссенің құрылымы: кіріспе, теориялық баяндама, тарихи мысалдар, өзіндік тәжірибе. Студент тақырыпқа байланысты **қосымша материалдарды** жүктей алады. Жазбаша жауап пен қосымша материалдар **антиплагиатпен** тексеріледі.

Эссе орындаудағы басты **талаптар:**

- Эссе шығармашыл сипатта көркемдік элементтері бар жатық тілмен орындалуы қажет.
- Эссенің мазмұны тек теориялық мәселерді емес, еліміздегі мәдени туризмді өркендетуге қатысты болуы керек.
- Әрбір студент эссені жеке оқшауланған жағдайда орындап, университеттің «Қашықтан оқыту» жүйесіне жүктеуі міндет
- Эссенің анықталған және бекітілген тақырыптары емтиханның алдында «Қашықтан оқыту» жүйесі арқылы жүктеледі.

эссе -емтиханның мақсаты: бакалавриатта алған білімдерін, дағдыларын толықтыру мақсатында және бакалавриат бағдарламасында нақты білімдерін нақтылау үшін арналған бағдарлама болып табылады. Бағдарлама студенттерге негізгі фундаментальді оқу жоспарына және мәдениеттанудың типтік бағдарламасына сәйкес келеді.

Эссе-емтиханның негізгі міндеттері:

- болашақ студенттерді адамзат баласының мәдени жетістіктерін игеруге, мәдениеттің қалыптасуы мен дамуының әмбебаптық заңдылықтары мен негізгі түрлерін меңгеруге және әлемдік мәдениеттің інжу-маржанын өз беттерімен түсініп-білуге, кәсіби деңгейлерін одан әрі арттыруға бағдарлау болып табылады;

- мәдени мәтінге, мәдениетке байланысты қызығушылықтарын және дағдыларын анықтау, философиялық мәдениетке кіретін фундаментальді категориялармен ұғымдардың жауабын қарастыру, мәдениет концепиясын білу, шетелдік ойшылдардың мәдениет байланысты қорытындыларын болашақ магистранттардың қызығушылықтарын тудыру.

- мәдениеттанудың орнын, оның объектісі мен спецификасын, неғұрлым өзекті проблемаларды айқындауға, мәдениет феноменін, оның адамның өмірлік іс-әрекетіндегі рөлін түсіндіре білуге, мәдениеттің базистік құндылықтарын қабылдау, сақтау, болашақ ұрпаққа бере білу жолдарын игеруге, мәдениет формалары мен типтерін, дамуы заңдылықтарын, негізгі мәдени-тарихи региондарды білу, отандық мәдениет тарихын, оның әлемдік мәдениет пен өркениет жүйесіндегі орнын білуге, әртүрлі мәдениеттердің көптүрлілігі және өзіндік құндылықтығы туралы түсінік алуға, қазіргі қоғамның мәдени

ортасында бағдар ала білуге, ұлттық және мәдени мұраның сақталуы және артуы жөнінде қамқор бола білуге, тұлғаның қалыптасу жағдайлары, оның бостандығы және тұлғаның өмірді сақтау, қоршаған табиғи ортаның мәдениеті үшін жауапкершілігі туралы түсініктің болуға, қоғамдағы адамдар арасындағы қатынастарын реттеудің адамшылық нормаларын білуге, интелектіні дамыту және таным көкжиегін кеңейту, шығармашылық қызметке, үздіксіз білімін көтеру қажеттілігіне қызығушылықтарын білуге тиісті.

Эссе-емтихан бағдарламасы (Дәріс, семинар сабақтары және СӨЖ)

1. Мәдениет ұғымы және құрылымы. Мәдениет және оның адам өміріндегі рөлі мен орны.

2. Қазақстанды мекендеген тайпалар мен ұлыстардың мәдениеті және олардың қазақ халқының мәдениетіне тигізген ықпалы.

3. Қазақстанның номадтық мәдениеті. Көшпелі мәдениет әлемі.

4. Қазақ мәдениетінің мұрасы мен ескерткіштері. Қазақстанның ортағасырлардағы мәдени мұрасы. XX ғасыр мәдениеті мұрасы

5. Қазақстанда туризмді дамытудағы тарихи-мәдени ескерткіштердің рөлі Қазақ даласындағы тарихи-мәдени ескерткіштерді антропологиялық зерделеу Дәстүрлі қазақ мәдениеті мұрасы.

6. Қазіргі Қазақстанның мәдени мұрасы мен ескерткіштері. Түрік өркениеті және оның ерекшеліктері. Көне түріктердің космогониясы мифологиясы. Көнетүріктік руникалық жазулар. «Орхон-Енисей ескерткіштері».

7. Ортағасырлық қалалық мәдениеттің негізгі сипаттары. Қазақстандағы орта ғасыр мәдениеті. Қазақ хандығының құрылуы – ұлттық мәдениет қалыптасуының негізі. Жыраулар, ақындар, күйшілер, шешендер шығармашылықтары, қол өнері, ою-өрнек рәміздерінің ерекшеліктері.

8. Қазақстанның Ресей империясының құрамына кіруі, ұлттық төл мәдениет саласындағы дағдарыс және оның ақындар поэзиясындағы көрінісі. Кеңестік Қазақстан мәдениеті. Өнердің, білім мен ғылымның Қазақстандағы дамуы. Көрнекті өкілдері.

9. Қазақстанның мәдени саясаты. «Мәдени мұра» бағдарламасы. Рухани жаңғыру Қазақстанның мәдени саясаты. «Мәдени мұра» бағдарламасы. Рухани жаңғыру. «Ұлы Даланың жеті қыры».

10. XIX - XX ғғ. қазақ поэзиясы мен музыка өнерінің белгілі қайраткерлері, әдебиет майталмандары мен саяси қайраткерлердің мұрасы. (Құрманғазы, Тәттімбет, Дәулеткерей, Ақан сері, т.б.; әдебиет майталмандары мен саяси қайраткерлер. (Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев т.б.). Суреттеме беріңіз

11. Орталық Азияның ортағасырлық мәдениеті. Түркілердің мәдени мұрасы қазақ мәдениетін қалыптастырушы бір фактор ретінде.

12. Түркі Ренессансы және оның әлемдік мәдениеттегі орны.

13. XVIII – XIX ғғ. аралығында қазақ халқы мәдениетінің қалыптасуы.

14. Қазақ халқы мәдениеті тарихи өлшемде: қазақ халқының мәдени мұрасы.

15. Түркілердің мәдени мұрасының еуропалық және ислам әлемдеріне ықпалы.

16. XX ғ. және XXI ғ. басындағы қазақ халқының мәдениеті әлемдік үдерістер аясында.

17. XX-XXI ғғ. Батыс Еуропаның жастар субмәдениеті және оның қазақстандық жастарға тигізетін әсері.

18. Қазақстанның мәдени саясаты. «Мәдени мұра» бағдарламасы. Рухани жаңғыру Қазақстанның мәдени саясаты.

19. «Мәдени мұра» бағдарламасы. Рухани жаңғыру. «Ұлы Даланың жеті қыры».

20. Қазақстанның мәдениеттанулық феноменіне басқа мәдениеттердің әсері. Түркілік мәдениеттің шығуы, бірлік мәдени-тарихилық дамудың үрдісі. Этникалық ерекшеліктері. Қазақ қоғамының этникалық құрылымы. Мәдени-тарихи мұраның мәні. Шығыс пен Батыс мәдениеттер диалогы.

21. *Көшпенділік, номадизм* - шаруашылық жүргізудегі негізгі және өмір сүру тәсілі. Оның әлеуметтік экономикалық, тарихи, географиялық жағдайы, көшпенді өмір тәсілі. *Қазақ мәдениеті көшпенді мәдениеттің түрі ретінде*- отырықшы мәдениетке ауысу әлемі. Қазақтардың өмір сүруіндегі философиялық қатынас әлемі. *Прототүркілер мәдениеті*. Ежелгі сақтардың негізгі сенімі, өнер стилі. Сақтардың «аң стилі» және оның қазақ ою-өрнегінде көрініс табуы. Анарыс – сақ философы. Сақ тайпаларының басқа өркениеттермен мәдени байланысы. Көшпелі халықтың Шығысқа Ұлы қоныс аударуы.. Үйсіндер, қаңлылар, ғұндар прототүрік мәдениетінің негізін салушылары ретінде.

22. *Евразиядағы көшпенділер мәдениеті*. Прототүріктер мәдениетіндегі рухани және материалдық мәдениет. Ұлы Жібек жолы және прототүріктер. Номодизмнің рухани мұрасын зерттеу, және олардың халық шығармашылығында көрініс табуы. *Ерте түркі мемлекеті* – Түркі қағанаты. Сол кезеңдегі Иран, Византия секілді ірі мемлекеттермен арақатынасы. Қытай Түркі қағанатының салық төлеушісі. Батыс-Түркі мемлекетінің негізін құраған (603 – 704 жылдары) яғни өз атауы Он Оқ эли деп аталатын Қаратау тауларынан Жоңғар тауларына дейін, Шығыс Түркістаннан Орта Азияға дейінгі даланы алып жатқан «он тайпа» туралы.

23. *Қазақстанның Ресей империясының құрамына енуі және білім алудың дамуы*. Ауқатты адамдардың балалары Бұқарадағы, Самарқандтағы, Хиуадағы, Ташкенттегі медреселерде білім алды. Қарапайым көшпелі халықтың балалары негізінен ұл балалар ауыл молдаларынан сауат алды. Зайырлы сипаттағы оқу мектептерінің ашылуы негізінен отарлық аппаратқа шенеуніктерді дайындау қажеттілігімен байланысты болды: тілмаштар, хатшылар дайындау үшін. *Қазақ мәдениетінің көрнекті өкілдері*: Шоқан Уалиханов, Ыбырай Алтынсарин и Абай Құнанбаев.

24. *Қазақ эпосы және фольклор*. Түркі халықтарының тарихында этногенез, әлеуметтік құрылым, саяси жағдай, ұлт-азаттық күрес секілді мәселелерді шешудегі негізгі басымдылық.

25. *Әлемдік өркениеттегі қазақ мәдениетінің орны*. Қазақстан мәдениетінің тарихы концепциясы және евроцентризмді сынау. Номадизм қазақ мәдениетінің архетипі ретінде. Қазақстан территориясындағы ежелгі малшаруашылығымен айналысқан тайпалардың мәдениеті. *Әлемдік өркениеттегі түркі мәдениетінің орны*. Түркілердің бірінші мемлекеттік құрылуы. Қазақстан территориясындағы қалалар мен елді-мекендер.

26. *Мәдениет және тарихи мәтіндер*. «Орхон-Енисей» ескерткіштері және оның түркі халықтарының жазбасының қалыптасуындағы орны. Түркілердің діні мен сенімі. Түркі халықтарының космогониясы мен мифологиясы..

27. *Қазақстан Республикасындағы мәдени-әлеуметтік жағдай*. Кеңес Одағының құлауы және тоталитарлық мәдениетті бөлшектеу. Ұлтаралыққатынастың өршуі және этномәдениеттердің қақтығысы. Нарық және мәдениет.

28. *Қазақ мәдениетін батыстандыру*. Мәдени қайта жаңғыру мақсаты мен заманның рухани жағдайы. Эрзац-мәдениет және антимәдениет. Діндегі, өнердегі, білім берудегі мәдениәлеуметтік процесстер.

29. *Қазақстан Республикасындағы мәдени жаңғыру бағдарламасы*. Мәдени құрылыстардағы негізгі бағыттар. ҚР ұлттық-мәдени орталықтар және олардың ұлтаралық келісімді нығайтудағы орны. ХХІ ғасырдағы қазақ мәдениетінің даму алғышарттары.

Білімді бағалау критерийлері

«Мәдениеттану» пәні бойынша талапкер келесі құзыреттіліктерге ие болуға тиісті:

- зерттеудің жаңа әдістерін дербес үйренуге, өзінің кәсіби қызметі бойынша ғылыми және ғылыми-өндірістік, профильді өзгерістерді, қоғамдағы туындайтын мәселелерді шешуге қабілетті болуы керек.

- кәсіби бағдары бойынша шешім қабылдауға жауапкершілікке дайын болу, мәселелік жағдайды шеше білу, стандарттан тыс шешімдер қабылдауға қабілетті, мәселелік жағдайларды шешуге қабілеттілік.

- мәдениеттанулық, әлеуметтік-саяси және ғылыми әдебиеттерді дербес талдауға, қоғамның әлеуметтік экономикалық және рухани дамуындағы үдерістерді ғылыми талдау негізінде болжамдар мен ұсыныстар жасауға қабілеттілік;

- стандартты кәсіби міндеттерді шешу дағдысын, логикалық және сыни ойлатуды дамыту, шешімнің дәйектілігін айқындау, ауызша және жазбаша формада ойын дұрыс және логикалық негізінде айқындау, ақпараттық және білім беру технологиясы негізінде өз білімін жетілдіру, ақпарат және жасапмаз шешімдерді іздестіру, кәсіби және жеке тәжірибесін кемелдендіру.

Бағалану өлшемдері:

Баға	Өлшемдер
Үздік	<ol style="list-style-type: none"> 1. Барлық теориялық сұрақтарға толық және дұрыс жауап берілген; 2. Практикалық тапсырма толық шешілген; 3. Материал сауатты және қисынды әрі дәйекті баяндалған; 4. Шығармашыл қабілеттілік байқалады.
Жақсы	<ol style="list-style-type: none"> 1. Барлық теориялық сұрақтарға дұрыс бірақ толық емес жауап берілген, мәнді емес олқылықтар бар; 2. Практикалық тапсырма толық шешілген, бірақ мәнді емес олқылықтар бар; 3. Материал сауатты және қисынды әрі дәйекті баяндалған;
Қанағаттандырырлық	<ol style="list-style-type: none"> 1. Барлық теориялық сұрақтарға негізінен дұрыс бірақ толық емес жауап берілген, айтарлықтай олқылықтар бар; 2. Практикалық тапсырма толық шешілмеген, мәнді емес олқылықтар бар; 3. Материал сауатты, бірақ қисынсыздық пен дәйексіздік бар;
Қанағаттандырырлық емес	<ol style="list-style-type: none"> 1. Практикалық тапсырма шешілмеген; 3 Материал сауатсыз, қисынсыз әрі дәйексіз баяндалған;

Білімді бағалау шкаласы:

Бағаның әріптік эквиваленті	Бағаның сандық эквиваленті (GPA)	Балл %	Дәстүрлі жүйеде бағалау
A	4	95-100	"Өте жақсы"
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	"Жақсы"
B	3	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	"Қанағаттанарлық"
C	2	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	

D	1	50-54	
F	-	0-49	"Қанағаттанарлықсыз"
I	-	-	"Пән аяқталмаған"
W	-	-	"Пәннен бас тарту"
AW	-	-	"Пәннен шығарылған"
AU	-	-	"Пән тындалды"
P/NP (Pass / No Pass)	-	65-100/0-64	"Есептелді/ есептелмеді"
W (Withdrawal)	-	-	"Пәннен бас тарту" (GPA есептегенде ескерілмейді)
AW (Academic Withdrawal)	-	-	"Академиялық себептермен пәннен босату" (GPA есептегенде ескерілмейді)
AU (Audit)	-	-	"Пән тындалды" (GPA есептегенде ескерілмейді)
R (Retake)	-	-	"Пәнді қайтадан оқу" (GPA есептегенде ескерілмейді)
Атт.	-	30-60 50-100	"Аттестатталды" (GPA есептегенде ескерілмейді)

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Мәдениеттану: Оқулық. ҚР БҒМ ұсынған – Алматы: Лантар Трейд, 2019. ISBN 978-601-250-155-1. – 416 б. 1-15 тақырыптар: 1.1. -1.9. (6-133 беттер); 3.1.- 3.13 (294-408 беттер)
2. Ғабитов Т.Х., Мүтәліпов Ж., Құлсариева А. Мәдениеттану: Оқулық. ҚР БҒМ ұсынған – Алматы: Раритет, 2012. ISBN 978-601-250-155-1. – 414 б. 1-15 тақырыптар: 1.1. -1.8. (6-78 беттер); 3.1.- 3.13 (238-352 беттер)
3. Дәстүрлі және заманауи қазақ мәдениеті. Хрестоматия (Электрондық кітап). Авторлар ұжымы. Традиционная современная культура Казахстана. Коллектив авторов. - Алматы: Қазақ университеті, 2018.
4. Ғабитов Т.Х. Қазақ мәдениетінің тарихы: Оқулық (ҚР БҒМ РОӘК). – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 343 с. 5-15 тақырыптар: 1 – 4 модульдер. (3-300 беттер)
5. Жолдубаева А.К. Культурология: практикум. - Алматы Қазақ университеті, 2014.
6. Жаһандану және Қазақстанның заманауи мәдениеті: ұжымдық монография. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. –334 б. ISBN 978-601-04
7. Нуржанов Б.Г., Ержанова А.М. Культурология. - Алматы, 2011.
8. Нуржанов Б.Г. Модерн. Постмодерн. Культура. – Алматы: Өнер, 2012
9. Мәдени-философиялық энциклопедия. Авторлар ұжымы – Алматы: Лантар Трейд, 2019. – 344 б.
10. Gabitov Tursun. Kazakh culture challenges. - Almaty: Evero, 2018. - 234 p.
11. Қазақстан руханияты мен мәдени ескерткіштерінің энциклопедиясы. Авторлар ұжымы. - Алматы: Қазақ университеті, 2018. – 298 б.
12. Жолдубаева А.К. Мәдени антропология: негізгі мектептер және бағыттар. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 160 б.

Интернет-ресурстар:

- <http://www.countries.ru>
- <http://www.gumer.info>
- <http://www.russianculture.ru/>

<http://yspu.org>